

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Graduate School Surindra Rajabhat University

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย
ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 6
วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555

คณะกรรมการพิจารณาถ้อยแถลงขอรับความทางวิชาการ

ดร.เยาวดี สุวรรณาคะ	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
ดร.ไพโรจน์ เพชรสังหาร	วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์
ดร.พรรณิภา สันติสุขวงศ์โชติ	ผู้เชี่ยวชาญสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.สุพิศรา เศลวัตนะกุล	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
รศ.ดร.ธวัชชัย ชินวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ดร.สารภี วรรณตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.ธีรวัตร ภูระธีรานรัชต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.นภาพรณ พัฒนฉัตรชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.นภคกุล พูลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.สุวรรณา รัตนธรรมเมธี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.เสาวณิต รัตนรวมการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.อุดม หอมคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.พีระศักดิ์ วรรณตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

คณะกรรมการดำเนินงาน

รศ.ดร.สารภี วรรณตรง	รองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา
ดร.เสาวณิต รัตนรวมการ	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการฝ่ายจัดทำรูปเล่ม

นายชัยยศ อุไรล้ำ	นายสำเร็จ สาคเรศ
นายธนาพล แจ้งสว่างศรี	นายอรรถพล ศรีปัดดา
นายคงคม จันทสุข	นายชุตติพร ไวรวิจันกุล
นางวฤนดา เผ่าศิริ	นางธนินทร์ธร ทองแมน
นางสาววัลลภา ตรีแก้ว	นางสาวจันทร์ทิพย์ ถนัดเพิ่ม
นางสาวน้องนาง ผูกดวง	นางสาวโสภา วงศ์ภักดี
นางสาวศรินทิพย์ สนทอง	นางสาวภัทริยากุล แก่นแก้ว
นางสาวกนิษฐา ชิมทอง	นางสาวสุภาวดี มีศิริ

ความเชื่อ การบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่ยมสาว
เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
FAITH AND THE VOW OF A VOTIVE OFFERING OF A VOTIVE OFFERING TO THE
GODDESS NOM SAO. NOM SAO ISLAND DISTRICT, SAM ROI YOD. SAM ROI YOD
DISTRICT PRACHUAP KHIRI KHAN

พิทักษ์ ศิริวงศ์¹, ขวัญทิวา ผิวผาด², กุลธรีรา อุดมพงศ์วัฒนา³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง ความเชื่อ การบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกต และสัมภาษณ์ระดับลึก พบว่าศาลเจ้าแม่ยมสาวหรือเจ้าแม่ยมโดย มีประวัติความเป็นมา จากตำนานพื้นบ้านชายทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เรื่อง ตาม่องล่าย ศาลแห่งนี้เป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้าน มากกราบไหว้บูชาเพื่อขอ โชคลาภ ขอพร จากเจ้าแม่ยมสาว ผู้ที่มาบนบานส่วนใหญ่มาเพื่อขอบุตร การสอบเข้าเรียน ต่อ การสอบเข้าทำงาน ขอโชคลาภ ของหายและเรื่องสุขภาพเจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคภัย ผู้บนบานต้องจุดธูป 16 ดอก เทียน 1 เล่ม สิ่งของที่นำมาใช้ในการแก้บนส่วนใหญ่เป็นของใช้สำหรับผู้หญิง สิ่งที่นิยมนำมาแก้บนมากที่สุดคือ ชุดชั้นในสตรี การเลือกสิ่งของที่ใช้ในการแก้บน ผู้บนบานคำนึงถึงสิ่งที่ตนปรารถนาว่าสิ่งที่ต้องการเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก ถ้าเป็นเรื่องใหญ่มักแก้บนด้วยของชุดใหญ่ หรือหากเป็นเรื่องเล็กมักแก้บนด้วยของชุดเล็ก ตามกำลังทรัพย์ การแก้บนขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนปรารถนาสำเร็จผลแล้ว จึงดำเนินการแก้บน

คำสำคัญ: การแก้บน, ของแก้บน, ความเชื่อ

ABSTRACT

This research aimed to study believe, vow and items for fulfill their obligation toward Joss house "Jao Mae Nom Sao" at Nomsao island, Tambol Sam Roi Yod, Amphuer Sam Roi Yod, Prajuabkirikhun Province. This qualitative research was collected the data by observation and in-depth interview. The result showed that the historical of Joss house "Jao Mae Nom Sao" came from beach local literature that was told from mouth to mouth. The name of literature "Ta Mong Lai" that can be supporter of local people's mind. They worshiped to Joss house for fortune and asked for blessing. Most of them asked for new baby, entrance examination, fortune, found their asset, healthy and etc. Vow people had to cense 16 joss sticks, 1 candle. The most favorite thing for offering was lady underwear. The selection buying behavior for offering that they would consider something that they expected. If they expected in a big thing, they will offer the big items whereas if

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² นักศึกษาหลักสูตร บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ นักศึกษาหลักสูตร บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

they expected for a small thing, they will offer a small item by following their status. The objective of this offered will be completed after their vow was fulfilled.

Keywords: votive offering, of votive offering, beliefs

บทนำ

ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม โดยทั่วไปมนุษย์ต้องการความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ความเชื่อต่างๆ มักได้รับการบอกเล่ามาจากคนรุ่นก่อนว่ามีอำนาจลึกลับที่ช่วยรักษาตน จึงมีการประกอบพิธีเพื่อแสวงหาความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น และเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้เกิดเหตุร้ายและเกิดผลดีได้ ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูต ผี ปีศาจ มีอยู่ในสังคมนั้น จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยปรับปรุงคนให้เจริญขึ้น (วิทย์ พิณคันเงิน, 2552)

ความกลัวและความไม่รู้ เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ ซึ่งความเชื่อก็เป็นเหตุให้เกิดศาสนาในสังคมมนุษย์สมัยโบราณ (Primitive Society) อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้าไปมากแต่มนุษย์ก็ยังมีพฤติกรรม การแสดงออกทางความเชื่อกันอยู่ (ภิญโญ จิตรธรรม, 2552) ความเชื่อเรื่องผีบางเทวดาเป็นปรากฏการณ์ทางศาสนาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสังคมไทยยังมีความเชื่อเช่นนี้อย่างมั่นคง ปรากฏแทรกซึมอยู่ในเรื่องต่างๆ เช่น ประเพณี การเกิด การตาย การปลูกบ้านเรือน การเปลี่ยนวัย การศึกษาสงคราม ย่อมมีเรื่องของผีบางเทวดา ซึ่งเชื่อกันว่าทรงอำนาจ ต้องประณิบัติบูชาให้ถูกต้อง เพื่อจะได้ช่วยพรสวัสดิภาพให้พ้นภัยและทำกิจการได้สำเร็จตามปรารถนา ถือเป็นหลักประกันหรือการประกันภัยทางด้านจิตใจอย่างหนึ่งในสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2546)

ความเชื่อของมนุษย์ทุกชนชาติ เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์ดลบันดาลให้เป็นไป บังเกิดเป็นคุณและโทษได้ มนุษย์จึงมีความกลัวและความเชื่อที่ไม่สามารถควบคุมได้สิ่งที่มีมนุษย์กระทำ คือการเอาอกเอาใจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์เหล่านั้นด้วยการเซ่นไหว้ บวงสรวง หรืออื่น ๆ และมนุษย์ต้องการสิ่งใด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อเกิดความเจริญก้าวหน้าจึงบนบานขอให้สิ่งนั้น ๆ เมื่อประสบความสำเร็จจึงต้องแก้บนตามที่อธิษฐานขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ การแก้บนจึงเป็นคติความเชื่ออย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกชนชาติ ที่ล้วนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือและศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง เป็นที่พึ่งทางจิตใจในยามที่ห่อหุ้มผิดหวัง หาทางออกในการแก้ปัญหาด้วยตนเองไม่ได้ จึงต้องพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีความเชื่อว่าจะสามารถดลบันดาลให้เป็นผลสำเร็จตามต้องการได้ ซึ่งมนุษย์ที่มีความเชื่อเรื่องนี้ จะแสดงพฤติกรรมด้วยการอธิษฐานอ้อนวอนขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ โดยมีการบอกกล่าวไว้ล่วงหน้าว่า หากได้ผลสำเร็จตามปรารถนาแล้ว จะกระทำบางอย่างหรือนำสิ่งของบางอย่างมา (ถวาย) ให้เป็นการตอบแทนด้วยการขอขอบคุณที่ได้อำนวยความสะดวกให้ได้สิ่งที่สมหวัง

ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สอนให้พุทธศาสนิกชนเชื่อในเรื่องของ *กรรม* คือกระทำความดี ก็จะได้รับผลนั้นตามที่ตนเองเป็นผู้กระทำไว้ตอบแทน แต่สำหรับวิถีชีวิตของคนไทยมาแต่โบราณนอกจากจะเชื่อเรื่องกรรมแล้วยังเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่อยู่เหนือธรรมชาติ เป็นสิ่งผิดปกติที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง จะมีความศักดิ์สิทธิ์ มีพลังในตนเองพอที่จะดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้เช่น เทวดา ผี และวิญญาณทั้งหลาย มนุษย์ที่ต้องการหาที่พึ่งทางใจ จึงเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จะช่วยเหลือได้ บางครั้งก็สำเร็จจนน่ามหัศจรรย์เป็นอย่างยิ่ง จนมีคำกล่าวที่ว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” แม้การอธิษฐานอ้อนวอนบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่ขัดแย้งหลักธรรมของพระพุทธศาสนาก็ตาม แต่ได้กลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของคนสังคมไทยไปเสียแล้ว ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ โดยทั่วไปสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์ มักนิยมมาบนบานศาลกล่าวเช่น พระพุทธรูป อนุสาวรีย์ รูปปั้นปูนนียบุคคล หรืออดีตพระมหากษัตริย์ หรือบุคคลที่อยู่สูงสังคมชั้นสูง หรือสามัญชนทั่วไปที่ได้รับการยกย่องจากสังคม รวมถึงสิ่งลึกลับที่อยู่เหนือธรรมชาติต่าง ๆ เช่น เทวดา เทพเจ้า ผี และวิญญาณทั้งหลาย เป็นต้น (ตัวน ลี เชิง และบุญยิ่ง ไร่สุขสิริ, 2543) เรื่องที่มนุษย์นิยมมาทำการบนบานศาล

กล่าว เช่น การขอให้มิบุตร การขอให้หายเจ็บป่วย การขอให้แคล้วคลาดปลอดภัย การทำมาค้าขายดี และหน้าที่การงาน มีความก้าวหน้า แม้กระทั่งเรื่องของการศึกษา การสอบ เป็นต้น สำหรับของไหว้หรือสิ่งที่ใช้ในการแก้บนนั้นมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อที่เล่าขานต่อกันมาว่า หากมาบนบานศาลกล่าว ณ ที่นี้ จะต้องทำการแก้บนด้วยวิธีนี้จึงจะสมบูรณ์ที่สุดและได้ผลสำเร็จตามคำอธิษฐาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้นิยมไปบนบานและวิธีแก้บนเฉพาะของแต่ละแห่ง

ในปัจจุบันความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ยังมีผู้คนจำนวนหนึ่งมีความต้องการในสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยช่วยเหลืออยู่เสมอ เพราะเชื่อมั่นว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ตนเชื่อมั่นและศรัทธา มีพลังอำนาจพิเศษสามารถดลบันดาลให้สำเร็จได้ ดังเช่นเรื่องการแก้บน ที่ทุกวันนี้ก็ยังดำเนินควบคู่กันไปตามวิถีชีวิตของผู้คนทั่วไป โดยเฉพาะสังคมไทย แม้ว่าบางคนที่ยังไม่มีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไร้เหตุผลไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ในทางตรงข้ามหากเป็นคนที่เชื่อแล้วกลับคิดว่าเป็นสิ่งเดียวที่ยังสามารถพึ่งทางจิตใจได้ ในยามที่หมดหวังไม่มีกำลังในการแก้ไขปัญหา(กมลพรรณ บุญสุทธิ, 2552) ดังนั้นการบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการแก้บนอาจเป็นหนทางหนึ่ง ที่เป็นทางออกให้พวกเขาได้

ศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ มากราบไหว้สักการบูชาเพื่อขอสิ่งต่างๆ จากเจ้าแม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ โชคลาภ ความปลอดภัย ตำแหน่งหน้าที่การงาน เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ในการศึกษาถึงความเชื่อ กระบวนการและการใช้ของแก้บนของผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจถึงความเชื่อ กระบวนการและการใช้ของแก้บนของผู้ที่มาแก้บน ศาลเจ้าแม่ยมสาว ตลอดจนเข้าใจถึงการบริโภคสิ่งศักดิ์ในสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีการศึกษา

1. ขอบเขตของการศึกษา ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ ผู้ที่มาแก้บน ศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการของการวิจัยดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูลเอกสาร (Documentary research)

2.2 แหล่งข้อมูลภาคสนาม (Field research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีต่างๆ

2.2.1 การสังเกต (Observation) ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

2.2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึกเป็นการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลภาษณ์ระดับลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลของการแก้บนที่เป็นประโยชน์นำไปสู่ข้อมูลหลักและข้อมูลอื่นๆ ในเรื่องความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 20 คน

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบหลายทางดังนี้

3.1 การตรวจสอบโดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย(Methodology Triangulation) ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.2 การตรวจสอบข้อมูลที่ได้ (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้หลาย ๆ ครั้ง โดยใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักเดียวกันแต่ต่างเวลา สถานที่และบุคคลแล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันกัน

3.3 การตรวจสอบเชิงทฤษฎีหรือแนวคิด (Theory Triangulation) เป็นการใช้ทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎีมาเป็นแนวทางในการอภิปรายข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกันก็ได้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลในแต่ละครั้งให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตีมีอุปกรณ์และการเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ บทสอบถามข้อมูลให้มีความพร้อมที่สุดก่อนลงพื้นที่

4.2 เครื่องบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์บันทึกเสียงของ ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เป็นผลการวิจัย

4.3 กล้องถ่ายรูปใช้เก็บภาพสถานที่จริง

4.4 สมุดจดบันทึกและปากกาเพื่อใช้ในการจดบันทึกข้อมูล

4.5 ยานพาหนะที่ใช้เดินทางเป็นสิ่งสำคัญในการลงพื้นที่ภาคสนาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาประมวลผลข้อมูลและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

5.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากแนวคำถามที่ทำการสัมภาษณ์และการถอดเทปบันทึกเสียง

5.2 นำข้อมูลที่ได้อาสรูปเป็นประเด็นสำคัญตามการศึกษา

5.3 เรียบเรียงข้อมูลต่างๆและหาข้อมูลเพิ่มเติมและเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์และจากนั้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เขียนการเขียนพรรณนาถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

5.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาแก้ไข

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่กรมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่กรมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความเชื่อ

จากการศึกษาพบว่า ศาลเจ้าแม่กรมสาวหรือเจ้า แม่ยมโดย มีประวัติความเป็นมา มาจากวรรณกรรมประเภทตำนานพื้นบ้านชายทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เล่าขานสืบต่อกันมานาน มีชื่อเรียกว่า ตาม่องล่าย ศาลเจ้าแม่กรมสาวตั้งอยู่บริเวณเกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นบริเวณที่ชาวบ้านพบเห็นลำแสงบนเกาะ จึงได้ออกสำรวจ เมื่อไปถึงได้เห็นลำแสงออกส่องออกมาจากก้อนหินเป็นแสงที่สวยงามมาก ทำให้ชาวบ้านเกิดความประหลาดใจเป็นอย่างมาก จึงเชิญช่างทรงมา เพื่อหาสาเหตุว่าเป็นสิ่งใด ปรากฏว่าที่ตรงนั้นเป็นที่สวามโดยได้สิ่งสถิตอยู่ ทำให้ชาวบ้านเกิดความเชื่อ ความเลื่อมใสและศรัทธา จึงจัดตั้งศาลโดยอันเชิญก้อนหินที่มีลำแสงมา

ไว้บนศาลเป็นที่กราบไหว้บูชาเพื่อขอโชคลาภ ขอพรต่างๆจากเจ้าแม่ยมสาว จากความเชื่อดังกล่าวผู้วิจัยได้แยกศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การบนบาน

ผู้ที่มาบนบานกับเจ้าแม่ยมสาว มีความเชื่อกับการบนบานมากเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือ ผู้ที่มาบนบานได้ไปบนบานให้เจ้าแม่ยมสาวช่วยเหลือ ลักษณะดังกล่าวนี้เหมือนกันกับชาวบ้านในถิ่นอื่น ๆ คือเมื่อมีกรณีที่ต้องเสี่ยง เช่น การมีคดีความ การสอบเข้าเรียนต่อ การสอบเข้าทำงาน การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น หรือกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น การขอบุตร การขอโชคลาภ การขอให้ได้คืนสิ่งของที่สูญหาย เป็นต้น หรือ ต้องการกำลังใจ เช่น การขอให้หายเจ็บไข้ การขอให้เดินทางสะดวก ปลอดภัย เป็นต้น จึงมีการบนบาน หากได้รับผลตามที่ได้บนบานไว้ ผู้ที่บนจะกลับมาแก้บนโดยส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการขอบุตร การสอบเข้าเรียนต่อ การสอบเข้าทำงานได้ ขอโชคลาภ ของหาย และเรื่องสุขภาพเจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคภัย ต่าง ๆ และการบนบานเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารเพื่อไม่ให้ไปเป็นทหาร เป็นต้น ถ้าได้ตามความประสงค์แล้วจึงนำสิ่งของที่ได้บนบานไว้มาใช้ในการแก้บน

การบนบานกับเจ้าแม่ยมสาว

1. ผู้บนบานต้องจุดธูป 16 ดอก เทียน 1 เล่ม สาเหตุที่ต้องจุดธูป 16 ดอก เนื่องจากเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา การบูชาพระใช้ ธูป 3 ดอก ในส่วนของการไหว้ศาลใช้ธูป 9-16 ดอก ตามที่ได้สืบทอดกันมา

2. ผู้บนบานบอกกล่าวขอสิ่งต่างๆ กับเจ้าแม่ยมสาว หรือบางที่ผู้บนไม่สามารถมาขอสืบถามของเจ้าแม่ยมสาวได้มักใช้วิธีการนี้ถึงและอธิฐานขอสิ่งต่างๆ ที่ตนปรารถนาได้เหมือนกัน

จากการสังเกตพบว่า ผู้ที่มาบนบานแต่ละคนมาบนบานเนื่องจากมีความทุกข์ ต้องการที่พึ่งทางใจ แม้ว่าการบนบานไม่เห็นผลในทันที แต่ผู้บนได้รับความสบายใจ และมีความสุขใจ ความเชื่อในศาลเจ้าแม่ยมสาวแห่งนี้ การบนบานในแต่ละครั้งผู้บนบานจะบนสิ่งของที่คิดว่าเจ้าแม่ชอบ เช่น ชุดสตรีไทย เครื่องสำอาง ชุดชั้นในสตรี เป็นต้น

2. การแก้บน

การแก้บน เป็นพิธีกรรมความเชื่อของชาวบ้านว่า เมื่อได้ทำการบนบานในเรื่องใดแล้ว หากกิจดังกล่าวสำเร็จตามความต้องการต้องไปแก้บนตามที่บนบานไว้ โดยการนำเครื่องเช่นไหว้ตามที่ได้บอกกล่าวไว้ตั้งแต่ต้นมาถวายแก้บนต่อศาลเจ้าแม่ยมสาว จากการศึกษาถึงพิธีกรรมการแก้บนของผู้บนบาน นั้นพบว่า เมื่อมีความทุกข์ใจและได้มาบนบานต่อศาลเจ้าแม่ยมสาว การแก้บนนี้ชาวบ้านเชื่อว่า หากได้บนบานไว้แล้ว แม้ว่าผลของการบนบานในบางครั้งอาจไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าแม่ยมสาว ยังคงฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของชาวบ้านอยู่เสมอ จึงทำให้ชาวบ้านต่างเชื่อกันว่าหากไม่ไปแก้บนตามที่บนบานไว้จะทำให้ครอบครัวหรือบุคคลนั้นได้รับความเดือดร้อนและมีอันเป็นไป หรือไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อไปหาหมอดูหรือคนทรงเจ้าจะบอกว่าผู้นั้นยังไม่ได้แก้บน ต้องแก้บนเสียก่อนจึงทำให้หายป่วย

การแก้บนเพื่อแสดงความขอบคุณหลังการบนบาน ผู้แก้บนต้องนำเครื่องเช่นไหว้ตามที่ได้บนบานไว้มาถวายหลังจากที่เจ้าแม่ยมสาวได้ให้สิ่งที่ผู้บนบานอธิฐานขอไว้ได้รับความสำเร็จแล้ว พิธีแก้บนทำโดยการจัดเครื่องเช่นไหว้ตามที่ได้ตกลงบนบานไว้ เช่น บอกกล่าวว่าจะแก้บน ด้วยหมู เห็ด เป็ด ไก่ อาหารคาวหวาน ขนมมณเฑียร ผลไม้ หมากพลู เป็นต้น จากการสัมภาษณ์สิ่งของที่นำมาใช้ในการแก้บนเจ้าแม่ยมสาว ส่วนใหญ่เป็นของใช้สำหรับผู้หญิง ดังนี้

1. ชุดสตรีไทย ที่นิยมนำมาแก้บน มีลักษณะเป็นจีนหรือผ้าถุง สวมทับชายเสื้อ มีหน้านางอยู่ตรงกลาง ห่มด้วยสไบเปิดไหล่ด้านข้างหนึ่ง หลากหลายรูปแบบ เช่น ผ้าลูกไม้ ผ้าพื้นอัดจีบ หรือผ้าพิมพ์ลาย แล้วฉลุ หรือปักด้วยเลื่อมลูกปัด เป็นต้น ผู้แก้บนนิยมซื้อชุดไทยมาจากร้านใกล้บ้าน มีความสะดวกสบายในการเลือกซื้อ เนื่องจากบริเวณศาลเจ้าแม่ยมสาวไม่มีร้านขายชุดไทย

2. เครื่องสำอาง ที่นิยมนำมาแก้บน ได้แก่ ลิปสติก แป้งตลับ ดินสอเขียนคิ้ว และเครื่องประทินผิว เช่น น้ำอบ น้ำหอม เป็นต้น ผู้แก้บนมักเน้นยี่ห้อ เช่น มิสทิน คิวเพส บีเอสซี เป็นต้น เนื่องจากหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด และมี

ราคาไม่แพง ส่วนใหญ่ผู้ที่บนบานมักเป็นชาวบ้านในย่านนั้น มีระดับฐานะและรายได้ปานกลาง

3. เครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ ต่างหู แหวน กำไล เป็นต้น หาซื้อตามท้องตลาดทั่วไป ไม่เน้นสินค้าราคาแพง แต่เน้นที่รูปลักษณ์

4. ชุดชั้นในสตรี ที่นิยมนำมาแก้บนมีหลากหลายยี่ห้อ เช่น วาโก้ กุลสตรี โนบาร์ เวียนนา สบีน่า บีเอสซี ชิสเตอร์ เป็นต้น

ส่วนใหญ่ผู้ที่มาแก้บนกับศาลเจ้าแม่กรมหลวงมักบนบานด้วยชุดชั้นในสตรีมากที่สุด สาเหตุที่นิยมนำชุดชั้นในมาถวายแก้บนเนื่องจาก เกาะมีลักษณะคล้ายหน้าอกของผู้หญิงเป็นความเชื่อที่เล่าขานกันมานาน ในการแก้บนนิยมแก้บนก่อนเที่ยงวันและไม่นิยมแก้บนในวันพระ โดยจุดประสงค์ของการแก้บนขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนปรารถนาสำเร็จผลแล้ว จึงดำเนินการแก้บน

การเลือกสิ่งของที่ใช้ในการแก้บน

จากการสัมภาษณ์พฤติกรรมในการเลือกสิ่งของที่ใช้ในการแก้บน ผู้บนบานจะคำนึงถึงสิ่งที่ตนปรารถนาว่าสิ่งที่ต้องการเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก ถ้าเป็นเรื่องใหญ่จะแก้บนด้วยของชุดใหญ่ หากเป็นเรื่องเล็กน้อยจะแก้บนด้วยของชุดเล็ก ตามกำลังที่ตนมี มีมากทำมากมีน้อยทำน้อย อย่างเช่น ขอให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สอบเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งโดยไม่มีอุปสรรค เมื่อสำเร็จผลในการเข้าสู่งานหรือเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ไม่ว่าจะด้วยการสอบคัดเลือกหรือวิธีใดก็ตามเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและอยากประสบผลตามปรารถนา ก็มักจะบนบานด้วยมหรสพขนาดใหญ่ (หนัง, ลิเก หรือจิว) หากเป็นเรื่องอาหารอาจจะเป็นอาหารคาวหวาน เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่กรมหลวง เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เจ้าแม่เกาะนมสาวมีประวัติความเป็นมา มาจากวรรณกรรมประเภทตำนานพื้นบ้านชายทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เล่าขานกันมานาน มีชื่อเรื่องว่า ตาม่องล่าย (สภาวัดนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2548) ซึ่งบอกเล่าสืบต่อกันมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านในชุมชนและผู้ที่มีความศรัทธาต่อศาลเจ้าแม่กรมหลวง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ในด้านความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานผู้ที่มาบนบานกับเจ้าแม่กรมหลวง มีความเชื่อกับการบนบานมากเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือหรือปรารถนาสิ่งที่ตนอยากประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยจากหนังสือ First (2551) พบว่า คนไทยวัยทำงานกว่า 90% เคยซื้อหวยและแต่ละคนก็มีวิธีการเสาะแสวงหาเลขเด็ดที่แตกต่างกันออกไป บางคนมีความเชื่อในเรื่องโชคชะตาการบนบานศาลกล่าวก็ออกเดินทางตามหาเลขเด็ดจากแหล่งขอหวยยอดฮิตทั่วประเทศตั้งแต่เหนือจดใต้ไม่ว่าจะเป็นศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ สารพัดสิ่งประหลาดรวมไปถึงพระเกจิอาจารย์ชื่อดัง ผู้ที่มาบนบานจะไปบนบานกับศาลเจ้าแม่กรมหลวงให้ช่วยเหลือ ในการบนบาน ผู้บนบานต้องจุดธูป 16 ดอก เทียน 1 เล่ม ในการบอกกล่าวขอสิ่งต่างๆ กับเจ้าแม่กรมหลวง หรือบางครั้งผู้บนบานไม่สามารถเดินทางมายังศาลของเจ้าแม่กรมหลวงได้มักนึกถึงท่านและอธิฐานขอสิ่งต่างๆ ที่ตนปรารถนาได้เช่นกัน

การแก้บน เป็นพฤติกรรมที่มีความเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือได้ช่วยเหลือจนบรรลุผลสำเร็จสมความปรารถนา ดังที่ตนได้อธิฐานขอไว้ จึงต้องแก้บนด้วยการตอบแทนตามคำที่ได้สัญญาไว้ สอดคล้องกับกมลพรรณ บุญสุทธิ (2552) นั่นคือเมื่อได้บนบานศาลกล่าวด้วยเรื่องอะไร และสัญญาไว้ว่าจะแก้บนด้วยวิธีการเช่นไร ที่ไหน ก็ต้องกระทำตามสัญญาที่ได้บอกกล่าวไว้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกประการ เป็นการแสดงถึงความเชื่อ ศรัทธา และขอบคุณที่ได้ให้ความช่วยเหลือในยามที่ตนประสบกับความทุกข์ยากในชีวิต สิ่งของที่นำมาใช้ในการแก้บน กับเจ้าแม่กรมหลวง ส่วนใหญ่เป็นของใช้สำหรับผู้หญิง เช่น ชุดไทย ชุดชั้นในสตรี เครื่องสำอาง เป็นต้น และที่นิยมนำมาแก้บนมากที่สุดคือ ชุดชั้นในสตรีส่วนพฤติกรรมในการเลือกสิ่งของที่ใช้ในการแก้บน ผู้บนบานจะคำนึงถึงสิ่งที่ตนปรารถนาว่าสิ่งที่ต้องการเป็นเรื่อง

ใหญ่หรือเรื่องเล็กถ้าเป็นเรื่องใหญ่มักแก้บนด้วยของชุดใหญ่ หากเป็นเรื่องเล็กน้อยแก้บนด้วยของชุดเล็ก ตามกำลังมากน้อย ตามความศรัทธา

จากความเชื่อดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของผู้ที่มีความศรัทธาต่อศาลเจ้าแม่กรมสาว ในเรื่องต่างๆจึงมีการบนบานศาลเจ้าแม่กรมสาวตามโอกาสของแต่ละบุคคล ส่วนการแก้บนด้วยสิ่งของต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับว่าผู้บนบานได้บนอะไรไว้ เมื่อสมความปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการแล้วจะต้องแก้บนตามที่ตนเองบนบานไว้ เพราะผู้บนบานมีความเชื่อว่าหากไม่รักษาสัญญาต่อศาลเจ้าแม่กรมสาวจะมีอันเป็นไปหรือได้รับอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้มีความศรัทธามีความเชื่อว่าศาลเจ้าแม่กรมสาวมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถช่วยเหลือได้ทุกเรื่องในยามคับขันไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่นอกชุมชนหรือในชุมชนศาลเจ้าแม่กรมสาวจะคุ้มครองให้ประสบแต่ความโชคดี มีชัยตลอดมา

จากการวิจัยผู้วิจัย แม้ว่าสังคมจะมีความเปลี่ยนแปลงหรือความเจริญทางเทคโนโลยี แต่ความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังคงดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวไทยเป็นทางออกเมื่อผู้คนประสบปัญหา สามารถเป็นที่พึ่งทางใจ จึงเป็นสิ่งที่ฝังรากลึก และดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่กรมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาลเจ้าแม่กรมสาว ความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่กรมสาว จึงทำให้ทราบข้อคิดเห็นที่จะเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าผู้คนส่วนใหญ่มักขาดข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าแม่กรมสาว เนื่องจากเจ้าแม่กรมสาวมีประวัติความเป็นมา มาจากตำนานพื้นบ้านชายทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และมีข้อมูลน้อยมาก จึงควรมีการจัดทำคู่มือ หรือ จุลสารให้ความรู้เกี่ยวกับศาลเจ้าแม่กรมสาว เพื่อเผยแพร่ตำนานพื้นบ้านให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้ที่ศึกษาวิจัย ควรศึกษาลักษณะ รูปแบบ ช่วงของระยะเวลาของการแก้บนไว้ล่วงหน้า ควรมีแผนงาน การเตรียมการ การปฏิบัติการเก็บข้อมูลให้ครบสมบูรณ์ในครั้งเดียวจะเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษา ช่วยประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
2. ควรศึกษาถึงอิทธิพล หรือแรงจูงใจในเรื่องความเชื่อที่มีต่อศาลเจ้าแม่กรมสาวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในด้านต่างๆ ของผู้ที่แก้บน
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการแก้บนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสถานที่อื่นๆ ประกอบ

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ บุญสุทธิ. (2552). นามานุกรมชนบประเพณีไทย หมวดประเพณีราษฎร์ เล่ม 3 (คติความเชื่อ). กรมศิลปากร.
- ถ้วน ลี เสง และบุญยิ่ง ไร่สุขสิริ. (2543). ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- วิทย์ พิณคันเงินและภิญโญ จิตรธรรม. (2552). เอกสารการสอนชุดวิชามนุญษ์กับสังคม หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

สภาวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2548). ตำนาน ตาม่องล่าย : ประจวบคีรีขันธ์.

_____. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
หนังสือ First. (2551). หวยกับสังคัมไทย. <http://highlight.kapook.com/view/32898>